

KİTAP İNCELEMESİ

Barbiana Öğrencilerinden Mektup

Elif Aydoğdu¹

Yazar: Fondazione Don Lorenzo Milani

Çeviren: Zehra Yıldırım

Editör: Mehmet Deniz Bölükbaşı

Yayınevi: Kaldıraç Yayınevi

Basım Yılı: 2012

Sayfa Sayısı: 116

ISBN: 978-605-87856-5-6

“Barbiana Öğrencilerinden Mektup” isimli kitap, öğrencilerin öğretmenlerine yazdıkları mektuplar üzerine tasarlanmıştır. Bu kitap, İtalya’nın Barbiana kasabasında Fondazione Don Lorenzo Milani tarafından kurulan ve çeşitli sebeplerle okullarından atılan köylü çocuklarının devam ettiği bir okulu anlatmaktadır. 1967 yılında İtalya’da basılan bu kitap ardından birçok ülkede yayımlanmış ve 1970’li yıllarda Türkçeye çevrilmiştir.

Bu kitap, eğitimin, sisteme yönelik istenen birey tipini nasıl oluşturulduğu üzerine bir dizi eleştirel fikir sunmaktadır. Söz konusu kitapta zorunlu eğitim, birleşik sınıflar, öğrenci-öğretmen ilişkileri, politika ve eğitim ilişkisi, kentli köylü, kız-erkek, fakir- zengin gibi ayrımlar, çocuk işçiler, sınavlar, diplomalar, yabancı dil eğitimi, sosyal sınıflar, sosyal adalet, eşitsizlik, öğretmenlik mesleği, yabancılaşma, eğitim programları gibi birçok konu ele alınmıştır. Kitapta ele alınan bu konular İtalya bağlamında incelense de burada ifade edilen birçok sorunun farklı ülkelerin ortak sorunları olabileceği görülmektedir.

Barbiana’da farklı bir eğitim anlayışı benimsenmiştir. Bu okulda bilinenin aksine kürsü, kara tahta, sıralar bulunmamakta sadece ortada ders ve yemek yemek için kullanılan

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, aydogduelf@gmail.com

büyük masalar görülmektedir. Dersler sadece tek bir kitaptan işlenmekte ve herkes bunun başında toplanmaktadır. Bu okulda özellikle birlikte çalışmaya önem verilmektedir. Öğrencilerin yaşları 12-16 arasında değişmekte olup birbirinden öğrenmektedirler. Derslerde öğretmen ve öğrenciler karşılıklı iletişim halindedir. Öğrenciler, hem öğrenci hem öğretmen olmaktadır. Başarılı olamayan ancak öğrenme gayreti içerisinde olan bu çocuklara kendilerini değerli hissetmeleri sağlanmaktadır. Bu okulda teneffüs ve tatil gibi uygulamalar da bulunmamaktadır. Öğrenciler, hata yapmaktan korkmamakta, diploma ve not kaygısı taşımamakta böylece okul sıkıntısı ve stres veren bir yer halinden çıkıp keyifli bir yaşam alanına dönüşmektedir.

Bu kitapta öğrencilerin okul hayatlarında yaşadıkları deneyimlerden çeşitli çıkarımlar bulunmaktadır. Bu deneyimler özellikle adalet ve eşitlik bağlamında çözümlenmektedir. Eğitimin toplumsal sınıfları devam ettirdiğine dikkat çekilmektedir. Toplumdaki var olan sınıfsal ayrımların okullardaki yansıması şu şekilde anlatılmaktadır:

Floransa'da bir müdür, bir hanıma şöyle diyordu: "Siz hiç dert etmeyin hanımefendi, bana gönderin. Ben onu özel sınıfa yerleştiririm." Yüksek zümredekilere yağ çekmek pek zor iş değildir. Bütün iyi aile çocuklarını bir şubede toplamak yeterlidir. Onları tek tek tanımaya gerek yoktur. Yapılacak tek iş: Kimliklerindeki yaşa, adrese (köy mü, şehir mi), doğum yerine (kuzey mi, güney mi), baba mesleğine ve verilen referanslara bir göz ataktır (Milani, 2012; s.29)

Görüldüğü gibi eğitim hakkına erişimde ayrıcalıklı bir kesimin varlığı sorgulanmaktadır. Okulların, belirli kesimlerin çıkarlarına yönelik şekillenmesi de eleştirilen bir başka konudur. Okullardaki programların buna hizmet ettiği belirtilmektedir. Bu kitapta eğitimin, istenilen doğrultuda ve miktarda bir içerikle sağlandığı, kasıtlı sınıf ayrımları ile sosyal tabakaların devamlılığa hizmet ettiğine dikkat çekilmektedir. Kitapta getirilen eleştirilerden biri de seçilen öğretim yöntemleridir. Okullarda mevcut dönemin bilgilerinin öğrencilere öğretilmemesi, sürekli geçmiş bilgilerin aktarılmasıdır. Oysaki öğrencilerin içinde bulunulan durum ve olayları anlaması, diplomaya giden yolda çıkan sınavlardaki ezber bilgilerin daha önemli olduğu belirtilmektedir. Barbiana'da her gün baştan sona yüksek sesle gazete okunmaktadır. Böylece öğrenciler, kendi yaşadıkları döneme ait de bilgi sahibi olmaktadır. Bu bağlamda okullar hayattan kopuk olması dolayısıyla eleştirilmektedir.

Kitapta öğretmenler ve öğretim üyelerinin mesleklerini yerine getirme biçimleri üzerine de çeşitli eleştiriler yer almaktadır. Eğitim uzmanları tarafından sistemde yapılan uygulamalar, yenilikler ve değişimlerin aslında toplumun tüm kesimlerinden gelen öğrencilerin hayatına dönük etkilerinin göz önüne alınmadığına ilişkin düşünceler de

içermektedir. Örneđin üniversitede eğitim bilimleri hocalarının öğrencileri tanımadığını şöyle anlatılmaktadır:

“Bze bakmadan konuşuyordu. Üniversitedeki pedagoji hocaları çocuklara bakma ihtiyacını bile duymuyorlar herhalde! Bizim oturacağımız yerleri ezbere bildiğimiz gibi, onlar da, biz serserileri ezbere biliyorlardı. Yanımızdan ayrıldıktan sonra ahırlarında on altı ineği olan Lucio “Okul daima hayvan bokuyla uğraşmaktan daha iyidir.” dedi. Lucio’nun bu sözlerini okullarınızın kapılarına kazımanız gerekir. Milyonlarca küçük köylü bu sözlerin altına imza atmaya hazırdır. Çocukların okuldan nefret ettiğini, oyunu sevdiklerini söyleyensizlersiniz. Bu konuda köy çocuklarının fikrini sormadınız...” (Milani, 2012; s.14)

Bu açıdan yaklaşıldığında eğitimin belirli bir zümrenin isteklerine, ihtiyaçlarına, hedeflerine hizmet eden bir araca dönüştürüldüğü vurgulanmaktadır. Sistemde yapılan düzenlemelerin, her kesimden öğrencilerin algıları, duyguları, davranışları üzerindeki etkileri önemslenmediğini belirtilmektedir. Söz konusu kitap, öğretmenlik mesleğinin çeşitli yönlerine dair de eleştiriler getirmektedir. Öğretmenlerin mesleğini yerine getirme çabaları, meslek sevgisi, adanmışlıkları, çalışma saatleri, öğrenciyle ilişkileri üzerine yorumlar bulunmaktadır.

Sonuç olarak bu eser, okul yaşamında gelenekselleşmiş, kalıplaşmış, fazlaca sorgulanmamış bazı fikir ve uygulamaları sistemden dışlanmış diğer bir ifadeyle okuldan atılan öğrenci damgası vurulmuş çocukların dünyasından bizlere anlatmaktadır. Etkili ve samimi bir dille yazılan bu kitap, gelecek nesillerin yetişmesinde önemli faktörler olan öğretmenler ve okul müdürleri, öğrenciler ve velileri, akademisyenler ve eğitime gönül veren tüm kişiler için farklı bakış açılarıyla eğitim sistemini sorgulamaya yardımcı bir kaynak olabilme niteliği taşımaktadır.